

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Факультет управління та безпеки населення

Кафедра охорони праці та екологічної безпеки

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

для очної (денної) форми навчання

«Система управління охороною праці»

вибіркова

Рекомендовано кафедрою ОП та ЕБ
на 2024-2025 навчальний рік.
Протокол від «2» вересня 2024 року
№ 2

Силабус розроблений відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Система управління охороною праці»

2024 рік

Загальна інформація про дисципліну

Навчальна дисципліна «Система управління охороною праці» розглядає органи управління підприємством, які на підставі комплексу нормативної документації проводять цілеспрямовану, планомірну діяльність щодо здійснення завдань і функцій управління з метою забезпечення здорових, безпечних і високопродуктивних умов праці, запобігання травматизму та профзахворюванням, а також додержання прав працівників, гарантованих законодавством з питань охорони праці.

Дисципліна займає важливе місце в процесі підготовки фахівця з охорони праці і є однією із дисциплін, яка безпосередньо спрямована на отримання здобувачами вищої освіти компетенцій, знань, умінь та практичних навичок фахівця, здатного вирішувати актуальні завдання у сфері управління охороною праці. Актуальними питаннями вивчення у дисципліні є: людина у процесі праці; законодавча та нормативно-правова основа управління охороною праці; державний нагляд і громадський контроль за додержанням законодавства про охорону праці; методи реалізації основних функцій СУОП в умовах конкретного виробництва; нові тенденції розвитку системи управління охороною праці; методи управління охороною праці та інші.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Мацак Антон Олександрович, викладач кафедри охорони праці та техногенно-екологічної безпеки факультету техногенно- екологічної безпеки, кандидат технічних наук.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Алчевських, 52, кабінет № 304. Телефон (робочий) – (057)707-34-46.
E-mail	antonmatsak1984@gmail.com
Наукові інтереси	Дощові, виробничі, господарсько-побутові стічні води. Екологічний моніторинг, технології очищення. Паразитологічні дослідження. Екологічний аудит Організація досліджень, методологія та організація наукових досліджень.
Професійні здібності	Професійні знання, досягнення практичного змісту у сфері наукових інтересів, значний досвід викладацької діяльності. Професійні здібності: - високий рівень підготовки за спеціальністю; - широка наукова ерудиція; - знання методології науки, її останніх досягнень; - основних етапів її розвитку і зв'язків з іншими науками; - широкий політехнічний кругозір; - уміння бачити перспективи розвитку науки і техніки; - використовувати результати прогнозування у навчальному процесі. - високі моральні якості, особистий приклад і авторитет.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	https://scholar.google.com.ua

Час та місце проведення занять з дисципліни

Проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щочетверга з 15.00 до 16.00 у кабінеті № 202. У разі необхідності час додаткової консультації здобувача вищої освіти погоджується окремо

Мета вивчення дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти чіткого розуміння положень системного управління охороною праці, отримання та закріплення знань щодо побудови та функціонування СУОП та служби охорони праці, заходів з попередження виробничого травматизму та професійних захворювань, побудови та функціонування СУОП та на рівні окремих об'єктів та зарубіжного досвіду організації охорони праці.

В сучасних, ринкових умовах, навчальна дисципліна «Система управління охороною праці» (далі по тексту СУОП) забезпечує можливість формування у здобувачів вищої освіти чіткого розуміння положень системного управління охороною праці, отримання та закріплення знань щодо організації та функціонування системи управління охороною праці та служби охорони праці, заходів з попередження виробничого травматизму та професійних захворювань, побудови та функціонування СУОП та на рівні окремих об'єктів та розгляду зарубіжного досвіду організації охорони праці.

В робочому навчальному плані підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти, в галузі знань 26 "Цивільна безпека", спеціальності - 263 "Цивільна безпека", освітньо-професійною програмою «Охорона праці» навчальна дисципліна «Система управління охороною праці» входить до циклу професійної (вибіркової) підготовки. Дисципліна спрямована на оволодіння здобувачами вищої освіти системою знань та формування умінь щодо організації функціонування СУОП підприємства, менеджменту у сфері охорони праці, багаторівневого підходу до побудови СУОП, використання відповідного зарубіжного досвіду.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	Очна денна
Статус дисципліни	професійна (вибіркова)
Рік підготовки	2
Семестр	3
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	5
- кількість модулів	2
- загальна кількість годин	150
Розподіл часу за навчальним планом:	
- лекції (годин)	14
- семінарські/практичні заняття (годин)	26
- самостійна робота (годин)	110
- контрольна робота* (годин)	-
- підсумковий контроль	диференційований залік

*Час підготовки контрольної роботи входить у бюджет часу самостійної роботи

Передумовою для вивчення дисципліни є дисципліни «Вступ до фаху» та «Розслідування, облік та аналіз нещасних випадків на виробництві»

Перелік раніше здобутих результатів навчання:

Ураховувати положення законодавчих та нормативно-правових актів з охорони праці, особливості ризикорієнтованого підходу при здійсненні виробничих та управлінських функцій. Аналізувати й обґрунтовувати соціально-економічні та організаційно-технічні заходи, орієнтовані на зменшення професійного ризику, забезпечення безпеки праці, запобігання нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві, усунення їх причин, оптимізацію умов і режимів праці на підприємствах, в організаціях, установах. Демонструвати готовність до участі у проведенні розслідування нещасних випадків, аварій та професійних захворювань. Знати та застосовувати основні положення та вимоги щодо засобів індивідуального та колективного захисту населення; інформування та оповіщення, евакуації та життєзабезпечення населення у випадку аварії та надзвичайної ситуації. Застосовувати сучасні методи дослідження й аналізу ризиків, загроз і небезпек на робочих місцях та виробничих об'єктах, визначати шкідливі виробничі чинники, класифікуючи речовини, матеріали, процеси, явища за ступенем їх небезпечності.

Відповідно до освітньої програми «Охорона праці», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання:

Дисциплінарні результати навчання	
Застосовувати отримані знання та навички про зміст та особливості загальнообов'язкового державного соціального страхування як одного із чинників соціального захисту, охорони життя і здоров'я громадян під час їх професійної діяльності	ДРН1, ДРН4
Оперувати понятійним (термінологічним) апаратом державного соціального страхування	ДРН2
Вибирати найдоцільніші методи побудови та функціонування СУОП для забезпечення безпеки підприємств;	ДРН3

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Очікувані компетентності з дисципліни	КО
Здатність обґрунтовано визначати заходи у сфері профілактики виробничого травматизму і професійних захворювань та розслідування нещасних випадків на виробництві, як складових соціального захисту працюючих.	К01
Здатність виконувати професійні обов'язки самостійно з врахуванням завдань і можливостей загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, які спричинили втрату працездатності	К02

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. Основи побудови і функціонування СУОП

Тема 1.1. Організація управління охороною праці

Тема 1.2. Загальні підходи до побудови і функціонування СУОП

Тема 1.3. Загальні підходи до впровадження СУОП

Тема 1.4. Основні засади забезпечення функціонування СУОП

МК - 1

МОДУЛЬ 2. Організація функціонування та шляхи удосконалення СУОП підприємства

Тема 2.1. Організація функціонування СУОП на підприємстві.

Тема 2.2. Організація роботи, завдання і функції служби охорони праці підприємства в СУОП.

Тема 2.3. Участь громадських формувань у забезпеченні функціонування СУОП

МК - 2

Диференційований залік.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Заочна (дистанційна) форма				
	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
лекції		практ./семінарські заняття	самост. робота	к/р*	
3- й семестр					
МОДУЛЬ 1. Основи побудови і функціонування СУОП					
Тема 1.1. Організація управління охороною праці	20	2	2	16	
Тема 1.2 Загальні підходи до побудови і функціонування СУОП	20	2	4	14	
Тема 1.3. Загальні підходи до впровадження СУОП	20	2	4	14	
Тема 1.4. Основні засади забезпечення функціонування СУОП	20	2	4	14	
Разом за модулем 1	80	8	14	58	
МОДУЛЬ 2. Організація функціонування та шляхи удосконалення СУОП підприємства					
Тема 2.1 Організація функціонування СУОП на підприємстві.	22	2	4	16	
Тема 2.2 Організація роботи, завдання і функції служби охорони праці підприємства в СУОП.	22	2	4	16	
Тема 2.3 Участь громадських формувань у забезпеченні функціонування СУОП	26	2	4	20	
Разом за модулем 2	70	6	12	52	
Індивідуальна робота					
Диференційований залік**					
Разом	150	14	26	110	

* Час виконання контрольної роботи входить в бюджет часу самостійної роботи

** Диференційований залік проводиться під час практичного заняття

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Побудова моделі СУОП підприємства на основі ризик-орієнтованого підходу	2
2	Розробка блок-схеми функціонування СУОП	2
3	МК-1	2
4	Аналіз стану вт і пз з використанням статистичного методу	2
5	Розробка посадової інструкції інженера з охорони праці	2
6	МК-2	2
Разом		12

Тематика контрольних робіт

1. Основні поняття, терміни та визначення в галузі управління охороною праці та загальна структура управління охороною праці.
2. Державне управління охороною праці. Завдання та функції управління охороною праці.
3. Економічні методи управління охороною праці та фінансування заходів з охорони праці.
4. Міжнародне співробітництво у сфері охорони праці.
5. Підходи до побудови і моделі СУОП.
6. Системний підхід та аналіз при організації управління охороною праці. Системноутворювальні функції управління охороною праці.
7. Загальна структура, завдання та організація функціонування СУОП.
8. Об'єкти, суб'єкти та інформаційні зв'язки в СУОП.
9. Встановлення обов'язків, прав і відповідальності посадових осіб за функціонування СУОП на підприємстві.
10. Прогнозування і планування роботи в СУОП.
11. Нормативно-правове регулювання СУОП.
12. Підходи до побудови і моделі СУОП.
13. Системний підхід, аналіз та системноутворювальні функції управління охороною праці.
14. Загальна структура та завдання системи управління охороною праці.
15. Основні завдання та функції СУОП.
16. Об'єкти, суб'єкти та інформаційні зв'язки в СУОП.
17. Встановлення обов'язків, прав і відповідальності посадових осіб за функціонування СУОП на підприємств.
18. Прогнозування і планування роботи в СУОП.
19. Нормативно-правове регулювання СУОП.
20. Нормативно-правова база організації системи управління охороною праці на підприємстві.
21. Положення про СУОП підприємства.
22. Структура та склад СУОП підприємства.
23. Обов'язки посадових осіб підприємства щодо забезпечення функціонування СУОП.
24. Служба охорони праці підприємства.
25. Комісія та уповноважені трудового колективу з питань охорони праці.
26. Організація навчання, інструктажів та перевірки знань працівників з питань охорони праці.
27. Контроль за станом охорони праці і функціонуванням СУОП на підприємстві
28. Сучасні підходи до управління охороною праці.
29. Модель та основні елементи СУОП згідно рекомендацій МОП та стандарту ISO 2018,

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є екзамен, індивідуальні завдання, виступи на наукових конференціях

Критерії оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться у формі відповіді на заняттях, фронтального та індивідуального опитування, проведення тестового та модульного контролю (МК). Поточний контроль може проводитися наступними способами:

– усне опитування – застосовується під час проведення усіх видів навчальних занять з метою визначення рівня засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу попереднього заняття;

– письмовий експрес-контроль (летючка) – проводиться з метою перевірки рівня знань здобувачів вищої освіти за попереднє (декілька попередніх) занять, або після завершення вивчення матеріалу теми;

– тестовий контроль – як правило, проводиться після завершення вивчення матеріалу модуля дисципліни, або окремої теми;

– комбінована форма контролю – поєднання під час проведення навчальних занять усного опитування та експрес-контролю, або експрес-контролю з тестовим контролем з метою максимального охоплення кількості залучених до контролю здобувачів вищої освіти і більш якісної перевірки рівня засвоєння ними знань.

Підсумковий контроль проводиться у формі диференційного заліку

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є екзамен, індивідуальні завдання, виступи на наукових конференціях. Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів за освітніми компонентами, здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України з переведенням в оцінку за рейтинговою шкалою ЄКТС та в 4-бальну шкалу.

*Здобувачі вищої освіти, які за результатами вивчення дисципліни отримали незадовільні оцінки FX або F, повинні: при оцінці FX пройти поточний контроль, виконати контрольну роботу (якщо зазначене не було виконано) та перескласти екзамен, а при оцінці F пройти повторний курс вивчення дисципліни зі складанням поточного та підсумкового контролю.

Критерії оцінювання

Розподіл балів, які отримують здобувачі, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є диференційований залік

Види навчальних занять		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль				
Модуль 1	лекції	4	1	4
	семінари	4	5	20
	практичні	2	8	16
	МК-1	1	10	10
	Разом за модуль 1			50
Модуль 2	лекції	3	1	3
	семінари	2	5	10
	практичні	2	10	20
	МК-2	1	17	17
	Разом за модуль 2			50
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи (диференційований залік)				100

Критерії поточного оцінювання знань

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти на практичному занятті (оцінюється від 0 до 10 балів):

- *10 балів* – здобувач вільно володіє навчальним матеріалом, орієнтується в конкретній темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади;
- *8 балів* – здобувач володіє навчальним матеріалом та може окреслити основні аспекти визначеної теми;
- *6 балів* – здобувач неповно володіє навчальним матеріалом та може окреслити деякі аспекти визначеної теми
- *4 бали* – здобувач невпевнено володіє навчальним матеріалом та неповно може окреслити основні аспекти визначеної теми;
- *2 бали* – здобувач поверхово володіє навчальним матеріалом і не може впевнено окреслити аспекти визначеної теми;
- *0 балів* – здобувач не знає відповіді на поставлені питання, не розкриває основні положення дисципліни.

Контрольна робота є складовою підсумкового контролю і виконується у вигляді письмової роботи згідно з методичними вказівками для виконання контрольної роботи. Контрольна робота реєструється у деканаті і передається викладачеві для перевірки.

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти при виконанні контрольної роботи (оцінюється від 0 до 26 балів):

- *26 балів* – вірні відповіді дані на всі запропоновані питання, дотримано всі вимоги до оформлення роботи;
- *19 балів* – вірні відповіді дані на всі запропоновані питання, або у відповідях наявні незначні помилки чи не повно виконані вимоги оформлення роботи;
- *12 балів* – вірні відповіді дано на 50% запропонованих питань і не повно виконані вимоги оформлення роботи;

- 6 балів - вірні відповіді дано менше ніж на 50% запропонованих питань, наявні значні помилки та не виконані вимоги оформлення роботи;
- 0 балів – відповіді на питання роботи відсутні або робота містить грубі помилки на більшість запропонованих питань та не виконані вимоги оформлення роботи.

Підсумковий контроль

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені (диференційованому заліку):

Підсумковий контроль проводиться на останньому практичному занятті з дисципліни. Оцінка за залік виставляється за результатами накопичення балів за поточний контроль та виконання контрольної роботи. Здобувачі вищої освіти, які мають незадовільні оцінки за заняття або пропуски занять (не більше 2-х занять) відповідають на додаткові питання по пропущеним або незадовільно оціненим заняттям. Незадовільно оцінені і пропущені заняття (більше 2-х занять) відпрацьовуються здобувачами вищої освіти в часи консультацій викладача. Якщо мають пропущені та незадовільно оцінені заняття (більше 2-х занять) здобувачі залік не отримують. Після ліквідації заборгованостей, які мають, здобувачі мають право на отримання заліку. Результати підсумкового контролю доводяться до відома здобувачів вищої освіти викладачем

Політика викладання навчальної дисципліни

Під час навчальних занять здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись певних дисциплінарних правил:

не можна шуміти, відволікатися самому і відволікати інших здобувачів від занять розмовами, іграми й іншими справами, що не стосуються заняття;

- якщо здобувачу вищої освіти необхідно вийти з аудиторії, то він повинен попросити дозволу у викладача, піднявши руку;
- здобувач вищої освіти має право ставити питання викладачу, якщо не зрозумів матеріал під час пояснення;
- здобувач вищої освіти має право в коректній формі обстоювати свій погляд і свої переконання при обговоренні різних спірних і неоднозначних питань;
- тактовною поведінкою створювати сприятливу дієву атмосферу:
 - бути уважним, стриманим, зрівноваженим. При бажанні відповісти на поставлене питання слід підняти руку та дочекатися дозволу викладача. Не перебивати викладача, відповідь здобувача вищої освіти, не заважати підказками;
 - забороняється користуватися мобільним зв'язком.

Здобувачі вищої освіти, які отримали незадовільні оцінки за заняття або мають пропуски занять (не більше 2-х занять) відповідають на додаткові питання по пропущеним або незадовільно оціненим заняттям. Незадовільно оцінені і пропущені заняття (більше 2-х занять) відпрацьовуються здобувачами вищої освіти в часи консультацій викладача і якщо заняття не відпрацьовані здобувачі до складання екзамену не допускаються. Після ліквідації заборгованостей, які мають, здобувачі мають право на повторне складання екзамену.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти під час виконання самостійної або індивідуальної роботи передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Порушенням академічної доброчесності з боку здобувачів вищої освіти є:

- списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації (шпаргалки, мікронавушники, пристрої мобільного зв'язку, планшети тощо), крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література

1. Освітньо-професійна програма «Охорона праці» (2021 рік) за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти, спеціальність 263 – Цивільна безпека, галузь знань 26 – Цивільна безпека / URL: http://fteb.nuczu.edu.ua/images/osvitni-programi/2021/263_op_bak_21.pdf.
2. А.А. Баранова, О.П. Шароватова, С.В. Белан, А.І. Морозов. Система управління охороною праці у галузі. Курс лекцій - Харків: НУЦЗУ, 2013 – 248с.
3. Малько О.Д. Використання європейського досвіду для удосконалення управління охороною праці ремонтного підприємства.// Матеріали X - ї наукової інтернет-конференції «Реалізація права на працю і безпека людини в сучасних умовах життєдіяльності» Харків, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого 2019 р. – С. 422-426.
4. Малько О.Д., Бульба О.О., Про впровадження ризикоорієнтованого підходу у систему управління охороною праці. Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми надзвичайних ситуацій» Матеріали конференції. Харків, НУЦЗ України, 2020 р. С.383-385.
5. Малько О.Д., Закоморна К.О. Впровадження ризикорієнтованого підходу у систему управління охороною праці на основі міжнародного стандарту ISO 45001:2018. Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми надзвичайних ситуацій» Матеріали конференції. Харків, НУЦЗ України, 2021 р. С.270-272.

Інформаційні ресурси

1. Проект ЄС-МОП. Зміцнення адміністрації праці з метою покращення умов праці і подолання незадекларованої праці. Директиви ЄС та реформування законодавства України з БГП і трудових відносин. Біла книга URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/--ab_admin/documents/projectdocumentation/wcms_724763.pdf
2. Проект ЄС-МОП. На шляху до безпечної, здорової та задекларованої праці в Україні». Безпека і здоров'я на роботі. Матеріал до серії онлайн-тренінгів з міжнародних і європейських стандартів з питань праці. URL: https://www.ilo.org/budapest/what-we-do/projects/declared-work-ukraine/WCMS_742916/lang--uk/index.htm.
3. Проект ЄС-МОП. Зміцнення адміністрації праці з метою покращення умов праці і подолання незадекларованої праці. Національний профіль з безпеки та гігієни праці Україна. URL: [ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/--lab_admin/documents/projectdocumentation/wcms_724763.pdf](https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/--lab_admin/documents/projectdocumentation/wcms_724763.pdf).
4. В. М. Лук'яненко, І. В. Галич, О. В. Афанасьєва. Інтегровані системи менеджменту. URL: <http://dspace.khntusg.com.ua/handle/123456789/8799>.
5. Розпорядження КМУ від 12 грудня 2018 р. № 989-р Про схвалення Концепції реформування системи управління охороною праці в Україні та затвердження плану заходів щодо її реалізації. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/989-2018-%D1%80#Text>.
6. «Системи менеджменту охорони здоров'я і безпеки праці ISO 45001:2018». <https://iso-management.com/wp-content/uploads/2018/04/ISO-45001-2018-perevod-ot-31-03-2018.pdf>.
7. Директива Ради Європи від 12 червня 1989 року «Про запровадження заходів, покликаних заохочувати до покращення безпеки та охорони здоров'я працівників на роботі» 89/391/ЄЕС. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b23#Text.
8. Конвенція МОП 1981 року «Про безпеку й гігієну праці та виробниче середовище» №155. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_050#Text.

Розробник:
викладач кафедри
охорони праці та екологічної безпеки, к.т.н.

Антон МАЦАК